

ב' תמוז ה'תשפ"א		כניסת שבת	יציאת שבת
ירושלים	19:05	20:26	
ת"א	19:27	20:29	
חיפה	19:18	20:31	
באר שבע	19:25	20:26	

אירליו של צהחן פרשת "קרח"

"הקנאה" כותב **האורחות צדיקים**, "באה מגריעות הנפש! אם הוא מקנא ביופיו של אדם, או בגבורתו או בעושרו, הרי אינו חפץ במה שגור הבורא יתברך, וזה דומה לעבד שיש לו תלונות על אדוניו ואין זה עבד נאמן."

כך הם פני הדברים גם בתחום הכבוד. כותב **הרמח"ל** (מסילת ישרים, פי"א – בפרטי מדת הנקיות) – כי כבר היה אפשר שיכבוש האדם את יצרו על הממון ועל שאר ההנאות, אך **הכבוד הוא הדחוק**, כי אי אפשר לו לסבול ולראות את עצמו פחות מחבריו, ועל דבר זה נכשלו רבים ונאבדו.

הכבוד הוא הדחוק את לב האדם יותר מכל התשוקות והחמדות שבעולם, ואלמלא הכבוד, היה האדם מתרצה לאכול מה שיאכל, ללבוש מה שיכסה את גופו, ולדור בבית המגן עליו מן הפגעים. כמה מתבזים עבורו בני האדם? כמה אנשים מאבדים את ערכם בעיני הבריות ברודפם אחריו? זאת, נוסף לעובדה שלא ישיגוהו, כי אמרו חז"ל "כל הרודף אחר הכבוד, הכבוד בורח ממנו".

זאת ועוד; גאוות האדם מותירה אותו לעיתים ללא עשייה, ללא חברה, ללא משפחה... עם גאוה קשה לעשות, לקבל ביקורת ולהשתנות. במקום להיות נחבאים אל הכלים רוצים אנו להיות על הכלים, להיות בולטים, אך "אליה וקוץ בה", ההבלטה שלנו תבוא לרעתנו, הברכה דווקא שרויה בדבר הסמוי מן העין, הגדולה מגיעה לאדם הנחבא אל הכלים כשאל המלך.
אמר רבי מנחם מנדל מקוצק: "גאוה היא מום. בעל גאוה - אף כשמשפילים אותו מן השמים עד דכא - נשאר בגאוותו."

ואמר **הרמב"ן** דבר נורא: "ויקח קורח" - **שלקחו ליבוי!!!** השכל אמר לו – הצדק והאמת עם משה, אבל הלב, שהוא מקום היצר והתאוות, לקחו לצד אחר והאבידו מן העולם! לו היה ממתין וחושב ורואה שהכל זה תאוה של כבוד, הרי שהיה ניצל מכל הפורענות! והרי זה נורא, כי כח התאוה מסנוור את החכמה והדעת!

חז"ל מגלים לנו פן נוסף של המחלוקת; הם מגלים לנו את המעורבות, מאחורי הקלעים, של נשותיהם של העומדים בראש המחלוקת, וכך אומר המדרש (במדבר רבה, י"ח):
"חכמות נשים בנתה ביתה" – זו אשתו של און בן-פלת, **ואילת בגדיה תהרסנו** – זו אשתו של קורח"

אשתו של קורח מכונה 'איוולת', מפני שבטיפשותה עודדה את בעלה לחלוק על משה רבנו. לעומת זה, אשתו של און בן-פלת מכונה 'חכמות נשים', מפני שבזכות תושייתה, ניצל און בן-פלת מהמחלוקת. אף שהיה מראשי המורדים במשה, הצליחה אשתו למנוע ממנו את ההשתתפות במחלוקת והצילה אותו מהעונש שקיבלו חבריו.

כאמור, קורח היה בעל מעמד רם בעם ישראל. מעמד זה כנראה מילא את אשתו של קרח תחושת גאווה, שגרמה לה להתאוות לעוד גדולה. אולם אשתו של קורח שכחה שמעלותיו של בעלה ניתנו לו מאת הקב"ה, שהוא "הנותן לך כוח לעשות חיל", ולכן אין מקום לחוש תחושות של גאווה. זאת ידעה אשתו של און בן-פלת. גם היא הכירה במעלותיו של בעלה, שהרי אם קורח לקחו לעמוד לצדו בראש המחלוקת על משה רבנו ודאי היו בו מעלות רבות. אולם אשתו של און הכירה שמעלותיו של בעלה ניתנו לו מאת הקב"ה, ולכן יש להשתמש בהן אך ורק על-פי רצונו של הקב"ה. אשתו של און הבינה שאם פועלים שלא לרצון ה', גם המעלות הגדולות נהפכות לרועץ, בבחינת "עושר שמור לבעליו לרעתו".

אם כן, מחלוקת קורח מלמדת עד כמה צריך להיזהר מהפיכת המעלות וההישגים האישיים למקור לגאווה. יהודי צריך לדעת שכל כישרונותיו והישגיו באים מכוחו של הקב"ה, ולכן אין מקום לתחושת גאווה.

ומסר נוסף העולה מן הדברים הוא כוחן הרב של נשות ישראל. בכוחה של כל אישה לבנות את ביתה בדרך של "חכמת נשים", או חלילה להרוס את ביתה בדרך של 'אילת בגדיה'.

וכדוגמא לכך אביא את הסיפור הבא:

פרשת קורח מגיעה מיד אחרי פרשת שלח - פרשת המרגלים, שבה העם הבין שהוא הולך להישאר ארבעים שנה במדבר. מהרגע שבו הם הבינו שיש להם המון זמן לשרוף, לבזבז, להעביר - התוצאה הייתה מחלוקת עצובה וקטלנית בין קורח ועדתו לבין משה ואהרן.

פרשנים מסבירים שהשעמום והתקפול הם שהוביל אל המחלוקת. לא היה לעם שום דבר לעשות, לא הייתה אווירה של משימה או דריכות באוויר, וחז"ל הרי כבר קבעו:

"הבטלה מביאה לידי שעמום, והשעמום מביא לידי חטא".
הרבי מקוצק אמר לתלמידיו פעם: "אני רוצה שלא תחטאו, לא מפני שלא תרצו לחטוא, אלא מפני שלא יהיה לכם זמן לחטוא". כי כאשר ממלאים את סדר היום בפעילות חיובית, פשוט לא נשאר זמן לשטויות.

"ויקח קרח, בן-יצהר בן-קהת בן-לוי; ודתן ואבירם בני אליאב, ואון בן-פלת-- בני ראובן. ויקמו לפני משה,..." (ט"ז, א-ב)
יש להתבונן מהו לשון "ויקח" כאן? האם היה כאן רק "פילוג" כתרגום אונקלוס "ואיפתלגי"? וכלשון רש"י: "לקח עצמו לצד אחד להיות נחלק משאר העדה", כפשוטו? או שכשתורתנו הקדושה משתמשת במונח "לקיחה" היא מכוונת למשמעות עמוקה יותר?!

הרש"ר הירש זצ"ל כתב בפירושו: "מבחינה הגיונית הלקיחה מתארת התנהגות בלתי מוצדקת של אדם הפועל לטובת עצמו. קרח לקח לעצמו את הזכות, נטל את השם, הייחוס והמעמד שלו, "בן יצהר בן קהת בן לוי", להוכיח את משה ואת אהרן על מעמדם בעם, והואיל והכתוב נוקט לשון לקיחה, הרי הוא רומז שהמניע למעשהו של קרח היה אנוכי".

ואומרים חכמים, שכאשר אדם לא משתמש במה שחננו השי"ת למטרה הנכונה, לעשות את רצונו יתברך ולהטיב עם העולם, אלא משתמש במה שקיבל מהקב"ה - חכמה, גבורה ועושר - רק לטובתו האישית ועוד לרעת הזולת, הרי לא לשם כך ניתן לו דבר זה, "אלא חוטפין אותה להם" - שחוטפין כגזלנים לעצמם את מה שקיבלו מהקב"ה, והרי אין להם רשות לכך. ומה עולה לו לאדם מחטיפה זו? לא זו בלבד שמפסיד את כל מה שקיבל, אלא עוד נענש על כך בכל חומרת הדין!

"ויקהלו על-משה ועל-אהרן, ויאמרו אלהם רב-לכם-- כי כל-העדה פלם קדשים, ובתוכם ה'; ומדוע תתנשאו, על-קהל ה'." (ט"ז, ג)

קורח מתחנף אל דעת הקהל. בפורפולזם עצום, ובעצם אומר למשה: כולם קדושים, כולם נהדרים, כולם מושלמים. אין מה לתקן, יש לנו רק זכויות ולא חובות.

התפיסה של משה רבנו, לעומת זאת, לא רק מחמיאה אלא גם תובעת מאיתנו משהו. כשמשה מדבר על קדושה, הוא מצטט בפני העם את המסר האלוהי: **"קדושים תהיו, כי קדוש אני ה' אלקיכם"**.

זה כל הסיפור: האם "כולם קדושים", בלשון הווה, או "קדושים תהיו", בלשון עתיד? האם אנחנו מושלמים, או יכולים תמיד להשתפר עוד? האם אנחנו מסתכלים רק על הלייקים, או גם על ביקורת? האם אנחנו נחים על זרי הדפנה, או מבינים שתמיד יש לנו עוד עבודה?

יותר כיף להקשיב לקורח, יותר נכון להקשיב למשה רבנו.

קרח הסתבך, וסיבך איתו מאתים וחמישים איש, וכולם אבדו. שואלים חז"ל: "קורח, שפיקח היה, מה ראה לשטות זו?"

הסביר **רבי נפתלי מרופשיץ זי"ע** – הנה מעלת הפקח היא שבשעת מחלוקת יודע להחזיק עם שני הצדדים ולצאת ידי שניהם, ורמז לכך הוא שהמילה "פקח" בגימטריא ב' פעמים "צדי", וזה מה שכתב רש"י "ויקח קרח" - לקח עצמו לצד אחד. וקרח שפקח היה מה ראה לשטות זו, לקחת עצמו לצד אחד?! הרי כל הפקחות היא להסתדר עם שני הצדדים...

קרח, שהיה מטועני הארון ובעל עושר אגדי, שמא המעלות וההישגים האישיים שניתנו לו הפכו עבורו למקור גאווה? הרי יהודי צריך לדעת שכל כישרונותיו והישגיו באים מכוחו של הקב"ה, או אולי בגלל קנאתו בנשיאות אליצפן התעוררה אש המחלוקת? וברוח דברי המשנה: **"הקנאה והתנאה התבוא מוציאין את האדם מן העולם"**, ואינן מביאות את האדם למטרתו!

אלא שהיצר משכח זאת ממנו!

כי היצר הרע שבקרבנו ביכולתו להערים על האמת שבלבנו. הוא ימצא צידוקים לטהר את השרץ ויאיר את הדברים באור מפתה. יעברו שנים עד שנקלוט כמה התרחקנו ונסוגנו מנקודת המוצא, מהאמת המקורית.

המשגיח ר' יהודה לייב חסמן זצ"ל, מבאר את ענין קורח ועדתו, שהסיבה העיקרית היתה **שבטחו בעצמם ובכוחם, והתגאו במעלתם ולא פחדו על נפשם שמא הטעה אותם היצר.**

ועל כך אומר שלמה המלך: **"אֲשֶׁרֵי אָדָם, מִפְּחַד תְּמִיד; וּמִקְשָׁה לִבּוֹ, יִפּוֹל בְּרָעָה."** (משלי כח, יד), כך היא מדת החסידים אף על פי שהקב"ה מבטיחם אינם פורקים יראה.

וההיפך ברשעים, ולפיכך הם נופלים ברשעתם שאין חושדים את עצמם ובטוחים במעלתם ולכן אינם נשמרים ממארב יצרם ונופלים בידו.

פרשה שלימה מקדישה התורה לנושא המחלוקת, והיא יורדת בה עד פרטי הפרטים, וזאת מפני התוצאות ההרסניות של המחלוקת שסכנה היא לשלמות החברה, וכבר אמרו חז"ל שמחלוקת אחת דוחה מאה פרנסות (שלי"ה) ע"כ כל ערום יעשה בדת, "להשקיע" בהבאת שלום בינו לבין רעהו, כי "השקעה" זאת ודאי תישא רווחים גדולים. ומסופר על עסקן גדול מבאי ביתו של הגאון רבי **שלמה זלמן אויערבאך** זצ"ל, ששאל אותו פעם אודות סכסוך כלשהו שהיה עליו להתערב בו, אמר לו הגרשז"א, דע לך מעולם לא היה יהודי שהפסיד מהוותרנות בעת המחלוקת.

וכתוב ב'תנא דבי אליהו' אמר להם הקב"ה לישראל: בני אהובי... ומה אני מבקש מכם, אלא שתהיו אוהבין זה את זה ותהיו מכבדין זה את זה.

מסופר על האדמו"ר בעל ספר **"אש דת"**, שאחרי פטירת אביו, נתנו רוב הקהל עיניהם בו להמשיך שושלת אביו, אולם אחדים מהקהל רצו דווקא באח של אביו. ויתר הבן על כבודו ומעמדו, ונתן לדודו לכהן במקומו. אך המחלוקת לא שקטה. כאשר ראה כך, החליט לעזוב את כל כבודו, ונסע לארה"ב, כדי להתרחק מהמחלוקת. ובזכות זה זכה להינצל הוא ומשפחתו מהשואה.

בהקדמה לספר 'עין הבדולח' מסופר כך: אל קהילת קעמפנא שבמחוז פוזנא, הגיע חזן מהולל ושמו שמעון. הוא היה איש של ניגודים. בכל האזור יצא שמו על חטאים שהוא עובר בשאט נפש. אכל טריפות לתיאבון ולא הניח עבירה שלא חטא בה. אך בכל מה שקשור לקול ורגש, הוא היה ענק. בתפילתו היה יכול לרומם אורה של בית כנסת שלם. המקצוענות והמוזיקאליות שלו שבו לבבות. גם אלו שסלדו מהתנהגותו, לא יכלו להתנזר משירתו, והוא ביקש להתקבל לחזן קבוע בבית כנסת של העיר, ולבני קעמפנא היה קשה לעמוד בפיתוי.

מיהרו בני הקהילה אל המרא דאתרא רבי ישראל יונה לאנדא זצ"ל, מחבר הספרים 'עין הבדולח' ו'מעון הברכות', והפצירו בו לתת את משרת החזן לשמעון. הם לא הופתעו לגלות שהרב מעדיף לוותר על יכולת החזן, ומבקש משהו יותר ירא אלוקים. אך הם לא ויתרו, רוצים את שמעון כחזן. ואז, רגע לפני שתפרוץ מלחמה, החליט הרב לשלוח את השאלה להתייעצות אצל הפוסק המקומי, הגאון רבי יוסף מפוזנא, חתנו של ה'נודע ביהודה' שכונה בהערצה 'יוסף הצדיק', לדעת מה לעשות.

כדי להבהיר את המקרה, נקט הרב בלשון חז"ל וכך כתב: הגיע לקהילתנו חזן ושמו שמעון. שמעון זה, דורש כל האתין שבתורה ועובר עליהם, כך בפסוק האוסר את החזיר, את הנבילה, את הטריפה, ואת כל שאר טריפות, על כולם הוא עובר, כיון שהגיע ל'את ה' אלוקיד תירא' פירש... ועתה הוא מבקש לשמש כש"ץ, היות שקולו ערב, ורבים מבני הקהילה נוהים אחריו. תשובתו של הרב מפוזנא לא איחרה לבא: "מוטב להעמיד צלם בהיכל ולא להרבות במחלוקת", נכתב בה, ושמעון החזן ירד לפני התיבה, מפני דרכי שלום

מחר, ג' בתמוז, הוא יום ההילולא של **רבי מנחם מנדל שניאורסון זיע"א**, הלא הוא **הרבי מליובאוויטש**. יום זה הוא יום שיש להתחזק בו בכל הדברים שעורר עליהם הרבי, אהבת-ישראל, קירוב יהודים בדרכי-נועם ושלום לאור היהדות, ובעיקר - חיזוק האמונה והציפייה לגאולה הקרובה.

על הפסוק בסוף מגילת רות: "וישי הוליד את דוד" אומרים גדולי החסידות, כי המילה 'ישי' היא ראשי תיבות של הפסוק: "יחד שבטי ישראל". זה רמז שרק כאשר תשרה אחדות בין כל שבטי ישראל, מזה ייוולד 'דוד' - הגאולה על-ידי משיח-צדקנו, שהוא מזרע דוד.

בוואלוזין גר יהודי בשם רבי יצחק, שהיה גביר וגם פרנס הקהילה. לצורך מסחרו הירבה לנדוד בקהילות ישראל, ובשבו ממסעות אלו נהג לזכות את זוגתו רבקה, בתשורה נאה. יום אחד לפני שיצא לדרכו, ביקשה ממנו אשתו הצנועה היכמת הלב, שבמקום התשורות שהוא נוהג להביא מן הדרך, מעדיפה היא שיקנה לביתו ש"ס שלם. ש"ס שלם באותם ימים היה דבר נדיר ויקר המציאות. שמע רבי יצחק בקול אשתו, ובאחד ממסעותיו הצליח לקנות ש"ס שלם, אמנם לא כולם מאותו דפוס ולא כולם באותו גודל, גם הכריכות היו שונות, אולם היה זה ש"ס שלם. כדי לא להתחזק טובה לעצמם, החליטו רבי יצחק וזוגתו שישאלו את כרכי הש"ס לכל מי שחשקה נפשו בלימוד התורה. עד מהרה התפרסם הדבר בעירם, וכל בן תורה שרצה ללמוד, היה ניגש לביתם ומבקש כרך מן הש"ס בהשאלה, וכשסיים ללמוד, שב במהירות לבית הגביר, ומקבל תמורתו כרך אחר מאלו שהיו מצויים אותה שעה בבית הגביר.

הואילו לצורך מסחרו ולאך רבי יצחק להסתובב מחוץ לביתו, מינה את זוגתו החכמה שהיא תהיה מנהלת "הספרייה", בידה ניתנו מפתחות האוצר והיא היתה ממונה על הרישום של נוטלי הספרים.

לימים הגיע לעיר הגה"ק בעל ה'שאגת אריה' זיע"א, הוא התבודד באחד מבתי המדרש בעיר ושקד בהתמדה על לימודו, מדי פעם נכנס לבית הגביר רבי יצחק כדי לקבל אחד מכרכי הש"ס, והיה משיב את הכרך שהיה ברשותו, אשת רבי יצחק חשה שלפניה עומד אדם גדול מגדולי ישראל ממש, על כן הרהיבה עוז בנפשה ואמרה באחת הפעמים שהזדמן לביתה, אל לו למר להטריח את עצמו לבוא לביתו כל פעם שברצונו להחליף מסכת במסכת, ביטול תורה הוא, אשלח אני אחד ממשרתי בכל בוקר למקום לימודו, והוא יביא לכתי"ר את הגמרות הנחוצות לו לצורך לימודו. סידור זה נמשך במשך תקופה ארוכה.

כשנאלץ לעזוב את העיר ניגש אליה ואמר לה: כיון שאפשרת לי ללמוד מן הש"ס שברשותך, אני מברך אותך שיוולדו לך שני בנים אשר יאירו את עיני ישראל, בן אחד, אני מברך יזכה להקהיל קהילות ברבים וילמד את צעירי ישראל את הש"ס. ואילו הבן השני לא יצטרך לש"ס, כי יזכה לדעת את התורה כולה בעל פה. נתקיימה ברכת הצדיק, בנה האחד היה הגה"ק רבי חיים מוולוז'ין זיע"א שנמנה על תלמידי ה'שאגת אריה' כעדותו בהקדמה לנפש החיים, ואשר הקים את אם הישיבות היא ישיבת וולוז'ין. ובנה השני הלא הוא הגה"ק רבי שלמה זלמן מוולוז'ין, תלמיד הגר"א, נודע כבקי בכל התורה ובעל הנהגות ייחודיות, שהתעלה מעל כל בני דורו כמעט, בידיעת התורה כולה בעל פה.

"וַיִּזְדַּר אֶל-קָרַח וְאֶל-פִּלְעָדָתוֹ, לֵאמֹר, בָּקֹר וַיֵּדַע ה' אֶת-אֲשֶׁר-לוֹ וְאֶת-הַקְּדוֹשׁ, וְהִקְרִיב אֵלָיו; וְאֶת אֲשֶׁר יִבְחַר-בוֹ, יִקְרִיב אֵלָיו." (טז, ה)

ומסביר רש"י, מדוע ציוה לחכות לבוקר: עתה עת שכרות לנו ולא נכון להראות לפניו, והוא היה מתכוין לדחותם, שמא יחזרו בהם.

הרה"ק בעל האמרי יוסף זיע"א כתב: הנה כדי להבין זה למה אמר להם דייקא 'בוקר' וידוע ה' את אשר לו", יש לבאר על פי מה שמבואר בזוהר הק', כי האדם צריך להיות מבעלי חשבון הנפש, ובכל לילה קודם השכיבה צריך לפשפש במעשיו ויתוודה עליהם ויעשה תשובה עליהם. לכן אמר משה, "בוקר וידוע ה'", כי סבור היה שאולי בערב יפשפשו במעשיהם ויעשו תשובה. אמנם הטעם שלא עשו כן, כתוב כמה פסוקים אח"כ, (פסוק י"ט) "ויקהל עליהם קרח", וכתב רש"י שם, שהיו הולכים בדברי ליצנות כל הלילה ולא היו ישנים כלל, לכן לא שבו בתשובה...

"זאת, עשו: קחו-לכם מחתות, קרח וכל-עדתו. ותנו בהן אש ושימו עליהן קטרת לפני ה', מחר, והיה האיש אשר-יבחר ה', הוא הקדוש; רב-לכם, בני לוי." (טז, ו-ז)

ויש לשאול: כיצד הם מכניסים עצמם לסכנה, מתקרבים ולא מפחדים?! הלא אינם טיפשים! הלא יודעים הם וראו בעיניהם שהמחתות והקטורת "סם המוות נתון בתוכם, שבים נשרפו נדב ואביהוא".

אמר **רבי ישראל מסלנט** זצ"ל: בגשמיות, אפילו אם יהיה אדם צמא מאוד וימצא לפתע כוס מים וכולם אימרו לו שהם זכים ובריאם, אולם ימצא שם אחד, לא בריא ממש, שיאמר לו שראה מישהו שם במים אלן סם המוות - אותו אדם לא יעז לשתות את המים, למרות שזה נגד השכל הישר, שהרי האנשים הפיקחים מבטיחים לו שאין כלום במים - אולם למרות זאת הוא יפחד ולא ייכנס אפילו לסיכון קטן, מחשש אולי המשוגע צודק.

לעומת זאת בענייני יראת שמים זה אחרת - הולך לו האדם בעולמו, בריא ובטוח ולא מפחד ולא דואג מאומה על אחריתו, ומדוע אינו חושש ולו במעט אולי ייענש ורע ומר יהיה לו על שהוא עובר על פי השי"ת!?

לע"נ אסתר מזרחי בת יחזקאל וכתון ז"ל

נלב"ע ב' טבת ה'תש"פ. ת.נ.צ.ב.ה.

לע"נ ר' יצחק ב"ר נסים מזרחי ז"ל

נלב"ע י"ח תשרי ה'תשס"ט. ת.נ.צ.ב.ה.